

## Leo Trotskij

### Bort med tassarna från Rosa Luxemburg!

Stalins artikel "Om några frågor ur bolsjevismens historia" nådde mig efter stor försening. Efter att ha erhållit den kunde jag under lång tid inte förmå mig att läsa den, eftersom sådan litteratur sticker i halsen som sågspån eller som malen svinborst. När jag slutligen läste den kom jag dock till slutsatsen att man inte kan ignorera detta aktstycke, om inte annat så för att det innehåller ett avskyvärt och öppet förtal av Rosa Luxemburg. Denna stora revolutionär placerar Stalin i centrismens läger! Han bevisar – nej, han bevisar naturligtvis ingenting, han påstår! – att bolsjevismen ända från sin födelse höll fast vid linjen om en splittring med Kautskys centerfraktion, medan Rosa Luxemburg under denna tid skyddade Kautsky från vänster. Jag citerar Stalins egna ord: "långt före kriget, ungefär från 1903–04 [...] följde [Lenin] en linje som gick ut på brytning, på boskillnad med opportunisterna både hos oss i Rysslands socialdemokratiska parti, och hos dem i Andra internationalen, i synnerhet i den tyska socialdemokratin." Att detta inte kunde fullbordas berodde dock helt på det faktum att "vänstersocialdemokraterna i Andra internationalen och framförallt i den tyska socialdemokratin utgjorde en svag och föga mäktig grupp [...] som t.o.m. var rädd för att uttala ordet 'brytning, splittring'." <sup>1</sup>

För att kunna hävda någonting sådant måste man vara absolut okunnig om sitt eget partis historia, och först och främst om Lenins ideologiska utveckling. Det finns inte ett ord sanning i Stalins utgångspunkter. Lenin var 1903–04 förvisso en oförsonlig fiende till opportunisten inom den tyska socialdemokratin. Men som opportunist betraktade han endast den *revisionistiska* tendensen som teoretiskt leddes av Bernstein.

Kautsky bekämpade vid den tidpunkten Bernstein. *Lenin betraktade Kautsky som sin lärare* och betonade ideligen detta. I Lenins arbeten från den perioden och ett antal år därefter kan man inte finna ens ett spår av kritik som i princip riktades mot Bebels och Kautskys tendens. Istället finner man en serie deklARATIONER med innebörden att bolsjevismen inte är en självständig tendens utan endast en översättning till ryska förhållanden av Bebels och Kautskys tendens. Så här skrev Lenin i mitten av 1905 i sin berömda pamflett *Socialdemokratins två taktiska linjer i den demokratiska revolutionen*: "När och var har jag kallat 'Bebels och Kautskys revolutionarism' för opportunist? När och var har jag gjort anspråk på att ha skapat något slags särskild riktning inom den internationella socialdemokratin, som inte vore identisk med Bebels och Kautskys riktning? [...] Det är ett obestridligt faktum, att den internationella revolutionära socialdemokratin står fullt solidarisk i alla viktiga program- och taktikfrågor." <sup>2</sup> Lenins ord är så klara, precisa och kategoriska att de totalt uttömmar frågan.

Ett och ett halvt år senare, den 7 december 1906, skrev Lenin i artikeln "Mensjevismens kris": "ända från början (se *Ett steg framåt, två steg tillbaka*) har vi förklarat: vi skapar inte en särskild 'bolsjevistik' tendens, ständigt och överallt upprätthåller vi bara den *revolutionära* socialdemokratins ståndpunkt. Och ända fram till den sociala revolutionen kommer det inom socialdemokratin oundvikligen alltid att finnas en opportunistisk och en revolutionär flygel." <sup>3</sup>

När Lenin talade om mensjevismen som socialdemokratins opportunistiska flygel, jämförde han den inte med kautskyismen utan med revisionismen. Dessutom såg han bolsjevismen som den ryska formen av kautskyism, som i hans ögon under den perioden var identisk med marxismen. Den passage vi just citerat visar för övrigt att Lenin inte helt och hållet stod för en splittring med opportunisterna; han inte endast medgav utan betraktade det även som

<sup>1</sup> Stalin, *Leninismens problem*, Moskva 1951, s. 559.

<sup>2</sup> *Valda verk i tio band, bd. 3, 1905–1912*, Progress/Fram 1983, s. 83–84.

<sup>3</sup> *Collected Works*, vol. 11.

”oundvikligt” att det fanns en revisionistisk tendens inom socialdemokratin ända fram till den sociala revolutionen.

Två veckor senare, den 20 december 1906, hälsade Lenin entusiastiskt Kautskys svar på Plechanovs enkät om den ryska revolutionens karaktär: ”Han har helt och fullt bekräftat vår åsikt att vi försvarar den revolutionära socialdemokratins ståndpunkter gentemot opportunisten, och inte skapar någon ’speciell’ bolsjevikisk tendens...”<sup>4</sup>

Inom denna ram hoppas jag att frågan nu är helt utredd. Enligt Stalin hade Lenin redan 1903 krävt en brytning med opportunisterna i Tyskland, inte endast med högerflygeln (Bernstein) utan även med vänstern (Kautsky). Medan Lenin i själva verket som vi sett i december 1906 stolt påpekade för Plechanov och mensjevikerna att Kautskys tendens i Tyskland och bolsjevismens tendens i Ryssland var – identiska. Så ser Stalins första exkursion i bolsjevismens ideologiska historia ut. Vår forskares samvetsgrannhet och kunskaper befinner sig på samma nivå!

Direkt efter sina påståenden om 1903–04, gör Stalin ett raskt hopp till 1916 och hänvisar till Lenins skarpa kritik av krigspamfletten av Junius, dvs. Rosa Luxemburg. Det är förvisso riktigt att Lenin under denna period redan hade förklarat krig på liv och död mot kautskysmen, efter att han ur sin kritik hade dragit alla nödvändiga organisatoriska slutsatser. Det är obestridligt att Rosa Luxemburg inte ställde frågan om kampen mot centrismen med nödvändig fullständighet – i denna fråga var Lenins ståndpunkt fullkomligt överlägsen. Men mellan oktober 1916, då Lenin skrev om Junius pamflett, och 1903, då bolsjevismen föddes, är det ett avstånd på 13 år; under största delen av denna period befann sig Rosa Luxemburg i opposition mot Kautskys och Bebels centralkommitté, och hennes kamp mot Kautskys formella, pedantiska och genomruttna ”radikalism” fick en allt skarpare utformning.

Lenin deltog inte i denna strid och stödde inte Rosa Luxemburg före 1914. Han var djupt absorberad av de ryska frågorna och visade stor försiktighet i internationella angelägenheter. I Lenins ögon var Bebel och Kautsky omätligt större revolutionärer än i Rosa Luxemburgs, som kunde beskåda dem på närmare håll, i handling, och som i mycket högre grad var utsatt för atmosfären i den tyska politiken.

Den tyska socialdemokratins kapitulation den 4 augusti [1914] var fullständigt oväntad för Lenin. Det är välkänt att Lenin trodde att det nummer av *Vorwärts* som innehöll den socialdemokratiska fraktionens patriotiska deklARATION var en förfalskning av den tyska generalstabens. Först efter det att han var absolut övertygad om den fruktansvärda sanningen reviderade han sin syn på de grundläggande tendenserna inom den tyska socialdemokratin, och detta utförde han på det leninistiska sättet, dvs. han gjorde upp med den en gång för alla.

Den 27 oktober 1914 skrev Lenin till A. Sjljapnikov: ”Jag föraktar och hatar *nu* Kautsky mer än alla de andra, med hans avskyvärda, smutsiga, självgoda hyckleri... Rosa Luxemburg hade rätt när hon *för länge sedan* skrev att Kautsky har den högt utvecklade ’underdånigheten hos en teoretiker’ – servilitet, för att säga det rakt ut, servilitet inför partimajoriteten, inför opportunisten.” (*Leninist Anthology*, vol. 2, s. 200, min kurs.)<sup>5</sup>

Även om det inte fanns några andra dokument – men det finns hundratals – skulle dessa få rader ensamma otvetydigt klargöra frågans historia. Lenin ansåg det i slutet av 1914 nödvändigt att informera en av de medarbetare som stod honom närmast vid denna tid att ”nu”, för närvarande, i motsats till igår, ”föraktar och hatar” han Kautsky. Meningens skarpa är ett omisskännligt tecken på i vilken utsträckning Kautsky svek Lenins förhoppningar och förväntningar. Den andra meningen är inte mindre livfull: ”Rosa Luxemburg hade rätt när hon

<sup>4</sup> ”The Proletariat and Its Ally in the Russian revolution”, *Collected Works*, vol. 11.

<sup>5</sup> *Collected Works*, vol. 35.

*för länge sedan* skrev att Kautsky har 'underdånigheten hos en teoretiker'. Lenin skyndar sig här att erkänna den "sanning" han tidigare inte såg eller som han åtminstone inte helt och fullt erkände för Rosa Luxemburgs del.

Så ser frågans huvudsakliga kronologiska vägmärken ut, vilka samtidigt är viktiga vägmärken i Lenins politiska biografi. Det är ett obestridligt faktum att hans ideologiska bana representeras av en ständigt stigande kurva. Men det innebär enbart att Lenin inte föddes som den färdige Lenin, så som han beskrivs av "den gudomliges" pjollrande klåpare, utan att han gjorde sig själv till Lenin. Lenin vidgade ständigt sin horisont, han lärde av andra och tog sig dagligen upp på ett högre plan än dagen innan. I denna ihärdighet, i denna envisa beslutsamhet mot en ständig andlig utveckling utöver det egna jaget fann hans heroiska ande sitt uttryck. Om Lenin 1903 hade förstått och formulerat allting som krävdes för kommande tider, skulle återstoden av hans liv enbart ha bestått av upprepningar. I verkligheten var det inte alls på det sättet. Stalin sätter helt enkelt en stalinistisk stämpel på Lenin och präglar hans ord så att de kan ingå bland de numrerade tänkespråkens växelmynt.

I Rosa Luxemburgs kamp mot Kautsky, särskilt under åren 1910–14, upptogs en viktig plats av frågorna om krig, militarism och pacifism. Kautsky försvarade det reformistiska programmet: nedrustning, internationell domstol etc. Rosa Luxemburg bekämpade energiskt detta i hennes ögon illusoriska program. Lenin tvekade i viss mån i denna fråga, men under en viss period stod han närmare Kautsky än Rosa Luxemburg. Från samtal jag hade med Lenin vid denna tid minns jag att följande argument från Kautsky gjorde ett stort intryck på honom: liksom reformer i inhemska frågor är produkter av den revolutionära klasskampen, är det i internationella förbindelser möjligt att kämpa för och vinna vissa garantier ("reformer") genom den internationella klasskampen. Lenin ansåg det helt möjligt att stödja denna ståndpunkt hos Kautsky, under förutsättning att han efter polemiken med Rosa Luxemburg vände sig mot högern (Noske & Co.). Jag kan inte nu erinra mig i vilken utsträckning denna tankegång fann uttryck i Lenins artiklar; frågan skulle kräva en mycket omsorgsfull analys. Inte heller kan jag erinra mig när Lenins tveksamheter i denna fråga övervanns. I vilket fall kom de till uttryck inte bara i samtal utan även i korrespondens. Ett av dessa brev finns i Karl Radeks ägo.

Jag anser det nödvändigt att i denna fråga lägga fram vittnesmål för att på detta sätt för Lenins teoretiska biografi söka rädda ett utomordentligt värdefullt dokument. På hösten 1926, vid tiden för vårt kollektiva arbete med Vänsteroppositionens plattform, visade Radek för Kamenev, Zinovjev och mig – antagligen även för andra kamrater – ett brev som Lenin sänt honom (1911?) vilket bestod i ett försvar för Kautskys ståndpunkt mot den tyska vänsterns kritik. Enligt den bestämmelse som godkänts av centralkommittén borde Radek, liksom alla andra, ha överlämnat detta brev till Lenininstitutet. Men av fruktan för att det skulle gömmas undan, kanske även förstöras, i Stalins förfalskningsindustri, beslöt Radek att bevara brevet till ett mer lämpligt tillfälle. Man kan inte förneka att det fanns en viss grund för Radeks inställning. Men för närvarande tar Radek själv – om än inte i direkt ansvarig ställning – aktiv del i arbetet med att framställa politiska förfalskningar. Det räcker att vi erinrar oss att Radek, som till skillnad från Stalin känner till marxismens historia, och som i varje fall känner till detta brev från Lenin, fann det möjligt att göra en offentlig solidaritetsförklaring med Stalins skamliga nedvärdering av Rosa Luxemburg. Det faktum att Radek här handlade under hot av Jaroslavskijs piska förminskar inte hans skuld, eftersom endast ömkansvärda slavar kan avsvära sig marxismens principer i namn av piskans principer.

Den fråga vi behandlar är emellertid inte Radeks personliga egenskaper utan vad som hänt med Lenins brev. Vad hände med brevet? Gömmer Radek det fortfarande för Lenininstitutet? Knappast. Det är mycket troligt att han överlämnade det dit det skulle överlämnas som ett påtagligt bevis för en obestämd vördnad. Och vilket öde väntade brevet därefter? Har det

bevarats i Stalins personliga arkiv tillsammans med dokument som komprometterar hans närmaste medarbetare? Eller har det förstörts som så många andra mycket värdefulla dokument från partiets förflutna?

I vilket fall kan det inte finnas ens en skugga av politiska orsaker för att gömma undan ett brev som skrevs för två decennier sedan i en fråga som nu endast har historiskt intresse. Men det är just brevet historiska värde som är så utomordentligt stort. Det visar Lenin som han verkligen var, och inte som han omskapas av de byråkratiska tjockskallarna, vilka försöker göra sig själva odödliga, till deras egen avbild. Vi frågar: var finns Lenins brev till Radek? Lenins brev måste återlämnas dit det hör hemma! Visa fram det för partiet och för Komintern!

Om man tar meningsskiljaktigheterna mellan Lenin och Rosa Luxemburg i deras helhet, befinner sig den historiska rättvisan ovillkorligen på Lenins sida. Men detta utesluter inte det faktum att i vissa frågor och under vissa bestämda perioder hade Rosa Luxemburg rätt gentemot Lenin. I vilket fall utvecklades meningsskiljaktigheterna, trots deras betydelse och deras ibland utomordentliga skärpa, på den grund av revolutionär, proletär politik som de hade gemensamt.

När Lenin i oktober 1919 ("Hälsningar till de italienska, franska och tyska kommunisterna") gjorde en tillbakablick, konstaterade han att "vid tidpunkten för erövringen av makten och bildandet av en sovjetrepublik, visade sig bolsjevismen vara enad, den attraherade allt det bästa från närstående strömningar i det socialistiska tänkandet".<sup>6</sup> Jag upprepar att då Lenin skrev detta hade han onekligen också i tankarna Rosa Luxemburgs tendens, vars närmaste anhängare, exempelvis Marchlewski, Dzerzjinskij och andra, arbetade inom bolsjevismens led.

Lenin förstod Rosa Luxemburgs misstag på ett djupare sätt än Stalin, men det var ingen tillfällighet att han i förhållande till Luxemburg vid ett tillfälle citerade det gamla ordspråket: "En örn kan väl ofta flyga lägre än en höna, men en höna kan aldrig stiga till örnens höjder." Just det! Just det! Av just den anledningen borde Stalin ta det försiktigt innan han använder sin bedrövliga medelmåttighet när det gäller gestalter av sådan resning som Rosa Luxemburg.

I sin artikel "Till historien om frågan om diktaturen" (oktober 1920) berörde Lenin frågorna om sovjetstaten och proletariatets diktatur, vilka ställts redan av 1905 års revolution, och skrev följande: "Medan framstående representanter för det revolutionära proletariatet och den oförfalskade marxismen, exempelvis Rosa Luxemburg, genast värderade dessa praktiska erfarenheters betydelse och kritiskt analyserade dem på möten och i pressen [...]" Medan däremot "personer av typen blivande 'kautskyaner [visade sig] vara helt oförmögna att förstå dessa erfarenheters betydelse [...]".<sup>7</sup> På några få rader gör Lenin full rättvisa åt den historiska betydelsen av Rosa Luxemburgs kamp mot Kautsky – en kamp som Lenin själv långt ifrån omedelbart hade förstått att uppskatta till dess fulla värde. Om Rosa Luxemburg för Stalin, Chiang Kai-sheks allierade och Purcells vapenbroder, teoretikern för "arbetar- och bondepartiet", "demokratisk diktatur" och "bourgeoisens neutralisering" etc., om Rosa Luxemburg för honom är centrismens representant, är hon för Lenin den "oförfalskade marxismens" företrädare. Vad denna beteckning innebar när den kommer från Lenins penna inser alla som är det minsta bekanta med Lenin.

Jag passar på tillfället att påpeka att det i noterna till Lenins arbeten sägs bl.a. följande om Rosa Luxemburg: "Under den bernsteinska revisionismens och senare ministersocialismens (Millerands) blomstringstid bedrev Luxemburg en beslutsam kamp mot denna tendens och anslöt sig till det tyska partiets vänsterflygel... Hon deltog 1907 som delegat från

<sup>6</sup> Lenin, *Valda verk i tio band. 9. 1919–1920*, Progress/Fram 1990, s. 163.

<sup>7</sup> Lenin, *Valda verk i tio band. 10. 1920–1923*, Progress/Fram 1991, s. 107–108.

socialdemokratin i Polen och Litauen vid det ryska socialdemokratiska arbetarpartiets kongress i London, och stödde bolsjevikfraktionen i alla grundläggande frågor om den ryska revolutionen. Från 1907 ägnade sig Luxemburg helt åt arbetet i Tyskland, intog en vänsterradikal ståndpunkt och bedrev kamp mot center- och högerflygeln [...] Hennes deltagande i upproret i januari 1919 har gjort hennes namn till *den proletära revolutionens banér*.”

Naturligtvis kommer författaren till dessa noter med all sannolikhet att i morgon bekänna sina synder och förklara att på Lenins tid skrev han i okunnighet och att han nådde fullständig klarhet först under Stalins epok. För närvarande förekommer sådana deklamationer – kombinationer av smicker, idioti och gyckel – dagligen i Moskvapressen. Men det ändrar inte naturens ordning. ”Vad som är tryckt med punkt och slut, kan all din kraft ej suddas ut.” Ja, Rosa Luxemburg har sannerligen blivit den proletära revolutionens banér!

Men hur och varför blev Stalin – så plötsligt! – engagerad i att revidera den gamla bolsjevikiska värderingen av Rosa Luxemburg? Med detta det senaste, och mest skandalösa, är det på samma sätt som med alla hans tidigare ofullgångna teoretiska försök: upphovet ligger i logiken i hans kamp mot den permanenta revolutionens teori. I denna ”historiska” artikel ägnar Stalin än en gång störst uppmärksamhet åt denna teori. Det finns inte ett nytt ord i det han säger. Jag har för länge sedan besvarat alla hans argument i min bok *Den permanenta revolutionen*. Ur historisk synvinkel hoppas jag att frågan fullständigt kommer att klargöras i andra volymen av *Ryska revolutionens historia* (Oktoberrevolutionen), vilken nu är under tryckning. I detta fall angår oss frågan om den permanenta revolutionen endast i den mån Stalin förknippar den med Rosa Luxemburgs namn. Vi skall strax se hur denna olycka till teoretiker har lyckats gräva en grop åt sig själv.

Efter att ha rekapitulerat kontroversen mellan mensjevikerna och bolsjevikerna i frågan om den ryska revolutionens drivkrafter, och efter att mästerligt ha lyckats pressa samman en hel serie misstag på några få rader, vilka jag här tvingas lämna åt sidan, skriver Stalin: ”Hur förhöll sig vänstergruppen i den tyska socialdemokratin, Parvus och Rosa Luxemburg, till dess tvister? De satte ihop det utopiska och halvmensjevikiska schemat om den permanenta revolutionen ... Senare tog Trotskij (delvis Martov) hand om detta halvmensjevikiska schema för den permanenta revolutionen och förvandlade det till ett stridsvapen mot leninismen.” Sådan är nu den oväntade historien om ursprunget till den permanenta revolutionens teori, i enlighet med Stalins senaste historiska efterforskningar. Men dessvärre glömmer forskaren att konsultera sina egna tidigare lärda verk. 1925 hade samma Stalin redan uttryckt sig i denna fråga i sin polemik mot Radek. Här är vad han då skrev: ”*Det är oriktigt att teorin om den ’permanent revolutionen’ [...] framfördes 1905 av Rosa Luxemburg och Trotskij.*” Detta påstående kan verifieras på sidan 185 i *Leninismens problem*, ryska upplagan 1926. Låt oss hoppas att det återfinns i alla utländska utgåvor.<sup>8</sup>

Stalin förklarade sålunda 1925 att Rosa Luxemburg var oskyldig till en sådan kardinalsynd som att ha deltagit i skapandet av teorin om den permanenta revolutionen. ”I själva verket framfördes denna teori av Parvus och Trotskij.” Vi informeras 1931 av samme Stalin att det var just ”Parvus och Rosa Luxemburg ... som satte ihop det utopiska och halvmensjevikiska schemat om den permanenta revolutionen.” Vad gäller Trotskij var han oskyldig till teorins skapande, den bara ”togs om hand” av honom, och samtidigt av... Martov! Än en gång har Stalin ertappats på bar gärning. Men kanske skriver han om frågor där han varken vet ut eller in? Eller arbetar han medvetet med märkta kort när han sysslar med marxismens grundläggande frågor? Det är fel att ställa dessa frågor mot varandra. I själva verket är båda

<sup>8</sup> Stalin, *Leninismens problem*, s. 138 (artikeln ”Oktoberrevolutionen och de ryska kommunisternas taktik”).

relevanta här. De stalinistiska förfalskningarna är medvetna så till vida att de i varje givet ögonblick dikteras av helt konkreta personliga intressen. Samtidigt är de halvt medvetna så till vida att hans medfödda okunnighet inte ställer några hinder i vägen för hans teoretiska böjelser.

Men fakta är fakta. I sitt krig mot det ”trotskistiska kontrabandet” har Stalin funnit en ny personlig fiende: Rosa Luxemburg! Han tvekade inte en sekund att ljuga om och förtala henne, och innan han lät sina jättelika doser av vulgaritet och illojalitet cirkulera, brydde han sig dessutom inte ens om att kontrollera vad han själv sagt i samma ämne sex år tidigare.

Den nya varianten av den permanenta revolutionens idéhistoria var först och främst beroende av önskan att koka en än starkare soppa på den gamla spiken. Det är onödigt att påpeka att Martov åkte med av bara farten för att ge bättre krydda åt detta teoretiska och historiska hopkok. Martovs inställning till den permanenta revolutionens teori och praktik var oföränderlig fientlighet, och på gamla dar betonade han ständigt att Trotskijs syn på revolutionen avvisats av såväl bolsjeviker som mensjeviker. Det är dock inte mödan värt att dröja vid detta ämne.

Vad som är verkligt fatalt är att det inte finns en enda större fråga om den internationella proletära revolutionen där Stalin undgått att uttrycka två helt motsatta åsikter. Vi vet alla att han i april 1924 i *Leninismens grunder* slutgiltigt påvisade omöjligheten att bygga socialism i ett land. På hösten samma år, i en ny upplaga av boken, bytte han ut detta mot bevis för – dvs. en ren proklamation – att proletariatet ”kan och måste” bygga socialismen i ett land. Resten av texten fick stå kvar oförändrad. I fråga om arbetar- och bondepartiet, om förhandlingarna i Brest-Litovsk, om ledningen för oktoberrevolutionen, om nationalitetsfrågan etc., etc. lyckades Stalin inom några få år, ibland inom några få månader, framföra åsikter som utslöt varandra. Det vore fel att skylla allt på ett dåligt minne. Frågan går i själva verket djupare. Stalin saknar fullständigt varje metod för vetenskapligt tänkande, han har inga principiella kriterier. Han närmar sig varje fråga som om den vore helt nyväckt och åtskild från alla andra frågor. Stalin faller sina omdömen helt beroende på vilka personliga intressen som för dagen är mest trängande. De motsägelser som avslöjar honom är en direkt hämnd för hans vulgära empiricism. Rosa Luxemburg framstår för honom inte i perspektivet av den tyska, polska och internationella arbetarrörelsen under det sista halvsekle. Nej, hon är varje gång för honom en ny och dessutom isolerad gestalt, och en gestalt som i varje ny situation på nytt tvingar honom att fråga sig själv: ”Vem där, vän eller fiende?” Den osvikliga instinkten har denna gång viskat till teoretikern för socialism i ett land att Rosa Luxemburgs skugga är oförsonligt fientlig mot honom. Men det hindrar inte den stora skuggan från att förbli den internationella proletära revolutionens banér.

Rosa Luxemburg kritiserade 1918 från sin fängelsecell mycket strängt och i grunden felaktigt bolsjevikernas politik. Men också i detta hennes mest felaktiga arbete kan man se örnens vingar. Här är hennes allmänna värdering av oktoberupproret: ”Vad ett parti i den historiska stunden förmår uppbringa av mod, dådkraft, revolutionär vidsyn och konsekvens, det har Lenin, Trotskij och deras kamrater till fullo presterat. All den revolutionära heder och aktionsduglighet som socialdemokratin i väster saknade, representerades av bolsjevikerna. Oktoberupproret räddade inte bara faktiskt den ryska revolutionen, det räddade också den internationella socialismens heder.”<sup>9</sup> Kan detta verkligen vara centrismens stämman?

På de följande sidorna utsätter Luxemburg bolsjevikernas politik inom jordbrukets område, deras paroll om nationellt självbestämmande och deras förkastande av den formella demokratin för sträng kritik. Och vi kan tillägga att hon riktade denna kritik mot såväl Lenin

<sup>9</sup> Rosa Luxemburg, *Världskriget och de europeiska revolutionerna*, Arkiv 1985, s. 63–64.

som Trotskij och inte gjorde någon som helst åtskillnad mellan deras åsikter; och Rosa Luxemburg kunde verkligen läsa, förstå och uppfatta nyanser. Det föll henne exempelvis inte in att anklaga mig för det faktum att jag genom att solidarisera mig med Lenin i agrarfrågan skulle ha ändrat åsikt om böndernas roll. Och dessutom kände hon väl till denna åsikt eftersom jag utvecklat den i detalj 1909 i hennes polska tidskrift. Rosa Luxemburg avslutar sin kritik med kravet ”att i bolsjevikernas politik skilja det väsentliga från det oväsentliga, kärnan från det tillfälliga”. Det grundläggande anser hon vara massornas handlingar, viljan till socialism. ”I den meningen”, skrev hon, ”var Lenin och Trotskij och deras vänner de *första* som föregick världsproletariatet med sitt exempel, de är tillsvidare ännu de *enda* som med Hutten kan utropa: ’Jag har vågat!’”<sup>10</sup>

Ja, Stalin har all anledning att hata Rosa Luxemburg. Men desto viktigare är det för oss att skydda Rosas minne från Stalins förtal – vilket har fångats upp av hyrda funktionärer på båda halvkloten – och att föra vidare denna verkligt vackra, heroiska och tragiska bild i all dess storhet och inspirerande styrka till proletariatets unga generation.

*Leo Trotskij (28 juni 1932)*

Först publicerad i juli 1932 i *Bulletin Oppozitsij* nr 28, vars engelska översättning återfinns i *Writings of Leon Trotsky 1932* (Pathfinder).

Översättning: Kenth-Åke Andersson (Rosa Luxemburg, *Om Spartacus*, Partisanförlaget 1971; *Röda häften* 8). Översättningen bearbetad av Per-Olof Mattsson.

Tryckt i *Röster om Rosa Luxemburg*, Röda Rummet 1998

---

<sup>10</sup> Ibid., s. 90.